

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Elmi-kültəvi, mədəni-maərif, təhsil proqramlarının hazırlanması

Müasir dövlətlərdə bütün sahələri əhatə edən inkişaf proqramlarının tətbiqi ölkənin güclənməsi baxımından ən vacib faktorlardan biri hesab edilir. Xüsusilə elmi-kültəvi, mədəni-maərif və təhsil proqramlarının hazırlanması və təkmilləşdirilməsi çox vacibdir. Azərbaycanda bu istiqamətdə mühüm işlər görülər də, mütəxəssislər hesab edirlər ki, ölkəni yenidən dünyadan elm-mədəniyyət beşiyinə çevire bilən elmi-kültəvi, mədəni-maərif və təhsil proqramlarına ciddi ehtiyac var. Yəni bu istiqamətdə görüləsi işlər çoxdur.

Bizim elmimizin praktik nəticələri olmalıdır

Prezident İlham Əliyev AMEA-nın 80 illik yubileyi yığıncağında bəyən edib ki, her bir ölkənin inkişafını təbii resurslar yox, məhz cəmiyyətin intellektual potensialı, texnoloji inkişaf, elmin inkişafı müəyyən edir: "Yəni, təbii resurslar bizim üçün sadəcə olaraq bir vəsitedir, bir imkandır ki, biz təbii resursların ixracından əldə etdiyimiz vəsaiti insan kapitalına yönəldək, texnoloji inkişafaya yönəldək ki, gələcəkdə bizim inkişafımız dayanıqlı olsun. Hər kəs yaxşı bilir ki, təbii sərvətlər tükənən sərvətlərdir, gec-tez tükənəcək. Tükənməz sərvət isə intellektual potensialdır, amma o haldə eger buna sər-mayə qoyularsa. O sərmayəni dövlət qoymalıdır. Ölkənin elm ictimaiyyəti, alimlər bu istiqamətdə öz səyələrini göstərməlidirlər. Ona görə bəzən əsas vəzifələrdən biri texnoloji inkişafdır. Bizim elmimizin praktik nəticələri olmalıdır".

Resurs hələ inkişaf demək deyil, resursu imkana çevirmək läzimdir

Sözügedən məsələ ilə bağlı fikirlərini "Bakı-Xəber"lə bələşən yazıçı-publisist, Beynəlxalq "Alaş" Ədəbiyyat mükafatı laureatı Əkbər Qoşalı hesab edir ki, Prezident İlham Əliyevin AMEA-nın 80 illik yubileyi yığıncağında səsləndirdiyi fikirlər elmi ictimaiyyətə ünvanlanmış ismaric olmaqla yanaşı, Azərbaycanın gələcək inkişaf modelinin strateji yönünün konturlarını müəyyən edən siyasi açıqlamadır: "Dövlət başçısının çıxışında üç böyük məzmun xətti aydın görünür:

– təbii resursların mahiyyəti, intellektual kapitalın həlli-dici rolü və texnoloji suverenliyin im-pərativi.

Bu çıxış bir daha təsdiq edir ki, Azərbaycan artıq "neft iqtisadiyyatı döneni"ni keçmiş bir ölkədir, indi qarşısında duran məsələ "bilgi və texnologiya iqtisadiyyatı döneni"ni formalaşdırmaqdır. Beli, təbii sərvətlər bir vəsitedir, məqsəd isə insan kapitalıdır. Azərbaycan müstəqillikdən bu yana enerji resurslarını milli inkişafın hərəkətverici gücünə ce-

virməyi bacardı. Lakin Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, indi bəşəriyyət elə bir mərhələyə qədəm qoyub ki, təbii sərvətlərin öz dəyəri də bilik üzərində qurulur. Neft yataqları tükənə bilər, əlbəttə; qaz kəmərləri da zamanla öz önemini azalda bilər, lakin insanın zəkası, elm potensialı, yaradıcı gücü tükənməzdir - eger ona yatırım qoyularsa. Resurs hələ inkişaf demək deyil, resursu imkana çevirmək lazımdır. İnkişafı isə nə insanlığı, nə də insan amilini gözərdi etməməkə şərtlənməlidir. Fikrimcə, Prezidentin fikirlərindəki əsas konsept bu idi".

Ə.Qoşalı onu da qeyd etdi ki, bu, həm de Azərbaycanın milli inkişaf fəlsəfəsində dönüş nöqtəsi kimi şəhər edilməlidir: "Enerjinin yaratdığı iqtisadiyyatın formalşdırılmasına yönəndirilir. Yəni neft qazandırı, qazanılan yatırım isə texnologiyaya, elmə, təhsilə, innovasiyaya çevriləməlidir. Elm dövlət siyasetinin strateji süntunu kimi çıxış edə bilər. Azərbaycan elmi müəyyən zamanlarda maddi-texniki bazanın çatışmazlığı, müasir araşdırma infrastrukturunun zəifliliyi və qlobal elmi proseslərdən təcrid olunma kimi problemlərlə üz-üzə qalmış ola bilər. Prezidentin çıxışı bu gerçəkliliyin açıq ve heç nəyi bəzəmədən ifadəsidir: "Elmin praktik nəticələri olmalıdır". Bax, bu cümlə əslində masa üzərinə yumruq vurmaq kimidir. Elm yalnız məruzələrdən, konfranslardan, formal hesabatlardan ibarət olmamalıdır, təbii. Elm:

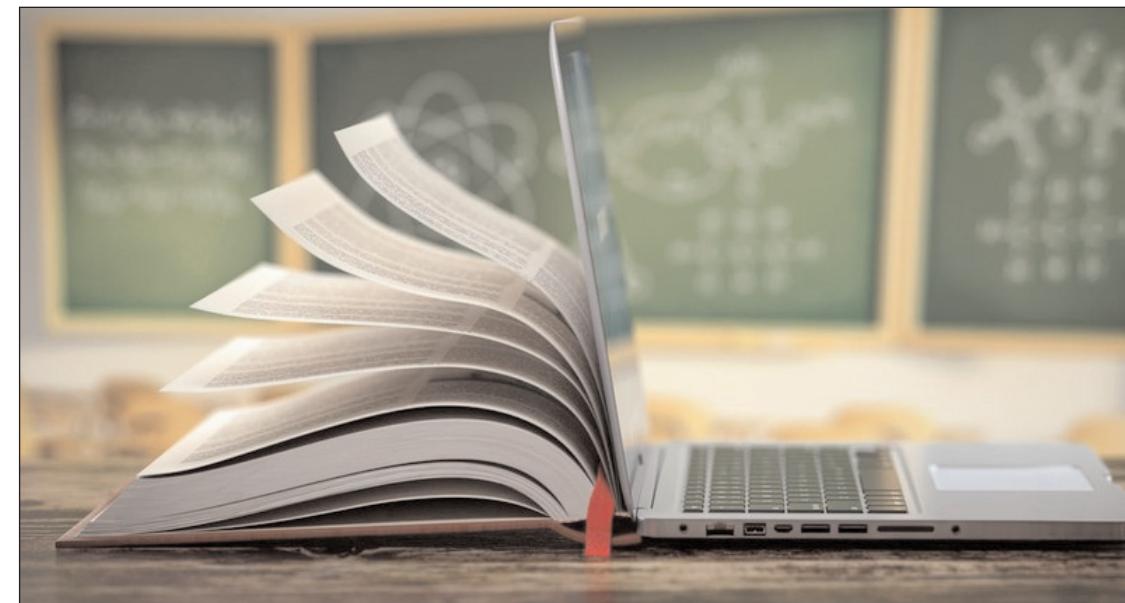
– iqtisadiyyata məhsul verməli,
– texnologiyaya bilik verməli,
– dövlətə strateji üstünlükler qazandırmalı,
– milli təhlükəsizliyə innovativ dayaqlar yaratmalıdır.

Əslində, Prezident AMEA-nı yeni dönenin elm modelinə keçməyə çağırır:

– fundamental tədqiqat, tətbiqi sonuc, texnoloji səmərə və iqtisadi təsirin toplusu.

Texnoloji inkişaf müstəqil-liyin yeni mərhələsi ola bilər deyənlər haqlıdır. Azərbaycanın son illərdə qazandığı hərb-i-siyasi uğurlar da texnologiya ilə sıx bağlıdır. 44 günlük Vətən müharibəsi artıq bütün

Prezident elm və təhsil proqramları ilə bağlı yeni tələblər qoydu...

dünyaya göstərdi ki, gələcəyin gücü zirehdə deyil, zəkanın yaradıldığı ağıllı texnologiyadır. Prezident İlham Əliyevin 80 illik yubiley yığıncağındaki çıxışı da eyni məntiqi davam etdirdi. Azərbaycan:

–süni intellekt sahəsində irəliləməlidir;
–nanotexnologiya və biotexnologiyada sonuclar əldə etməlidir;

–maşınqayırma və hərbi sənayedə innovasiyaya səy-kənməlidir;

–yüksek texnoloji istehsal gücünü artırımalıdır.

Bu, müstəqilliyin geosiyasi təminatı anlamına gəlir. Çünkü XXI yüzillikdə ən güclü ordu-nu, ən dayanıqlı iqtisadiyyatı və ən çevik siyaseti texnoloji üstünlük müəyyən edir. Azərbaycan elminin qarşısında dayanan əsas sual budur: Biz kimin elmini yaradıq? Özümüzüñkü? Yoxsa kiminsə təkrarı sayılan bir modeli?

Prezidentin fikirləri göstərir ki, AMEA-nın missiyası dəyişir:

–köhnəlmış strukturlar yenilənməli,
–şəffaf və rəqabətli mühit formalaşmalıdır,

–gənc alımlar üçün platformlar açılmalı,
–dünya səviyyəli laboratoriylar yaradılmalıdır,

–global elmi şəbəkəyə in-teqrasiya güclənməlidir.

Azərbaycan elmi dünyada söz yiyəsi olacaq səviyyədə işləməlidir. Beləliklə, Azərbaycanın gələcəyinin adı - zəka yatırımı, zəkaya yatırım ya-xud zəkali yatırım sayıla bilər. Prezidentin çıxışı bir daha təsdiq edir ki, Azərbaycan neft yüz ilini arxada qoyaraq bilgi yüz ilinə daxil olur. Bu yüz ilin ən böyük sərvəti - intellektidir. Azərbaycan bu sərvəti yaratmaq gücündədir və bu gün verilən siyasi mesajlar gə-

ləcək onilliklərin yol xəritəsi olmağı haqq edir.

- Resurs - vəsitedir;
- Zəka - məqsəddir;
- Elm - müstəqillilikdird;
- Texnologiya - gücdür.

Azərbaycan bu dörd sütun üzərində yeni inkişaf arxitekturasını qurur. Prezident Əliy-

evin AMEA-da səsləndirdiyi fikirlər bu arxitekturanın strateji manifesti kimi dəyərləndirilə bilər".

Vidadi ORDAHALLI
**Yazı Azərbaycan
Respublikasının Medianın
İnkişafı Agentliyinin
maliyyə dəstəyilə çap olunur.**